

EGYENLŐSÉG.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, 5. Széchenyi-utca 10.

hová minden küldemény intézendő.

TÁRSADALMI HETILAP.

SZERKESZTI

BOGDÁNYI MOR

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve . . . 8 frt.
Félévre . . . . . 4 „
Negyedévre . . . . . 2 „

Egyes szám ára 16 kr.

AZ EGYENLŐSÉG MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

A pozsonyi verdikt.

A magyar államhatalom képviselője, a kir. főügyész, megkérdezte a pozsonyi esküdtszékét: szabad-e Magyarországon fajgyűlöletre izgatni? Van-e féke az elvadult szenvedélynek, van-e határa a legtrombább képtelenségeknek s az erkölcsöt megmértelyező népbolondításoknak? Van-e megtorlása a jog és társadalmi rend ellen elkövetett leggyalázatosabb támadásoknak?

És a pozsonyi esküdtszék e kérdésekre azt felelte: Nincs!

Tizenegy szavazattal egy ellen kijelentette Pozsonyváros esküdtszéke, hogy Magyarországon fajgyűlöletre izgatni szabad, hogy szabad a jog és a társadalmi rend ellen legvakmerőbb merényleteket is elkövetni, hogy büntetlenül lehet bujtogatni a törvény ellen.

Ezt hirdeti a pozsonyi verdikt, ezt határozta el tizenegy pozsonyi polgár azon egy tucat ember közt, melyből az esküdtszék állott.

Nem csodálkozunk rajta, mert ismerjük Pozsonyt és azokat az elemeket, melyekből az esküdtszékét konstituálták.

Német- és Csehországból ideszakadt repedt-sarku vanderpurschok voltak ősök, kik mint faczér fodrászok, pinczerek és muzsikások hagyták el ős hazájukat, hogy itt szerencsét próbáljanak a magyar »barbárenvolk« közt.

És a pinczerekből háziurak lettek, a fodrászokból orvosok és a cseh muzsikusból államhivatalnokok, kik azt a nótát fujták, a melyet Bécsben parancsoltak.

Ez volt kárrierjöknek a titka. És eme kaczagányos ősöknek unokái azt hirdetik ma, hogy a zsidóság idegen e házban és hogy ki kell vágni ezt az élődi fajt a magyar nemzet testéből.

Ha ez szemtelenség nem volna, nevetni kéne fölötte.

A zsidóság, mely át van hatva magyar szellemtől és a melynek nyelve, szive, vére magyar, melynek céljai a nemzet céljai, mely együtt érez a nemzettel, vele örül és sir, ez a zsidóság idegen elem; de a cseh muzsikusból szellem preschpurgi örökösei, kiknek külön a nyelvük és külön az érzelmük, kik a magyar kulturáról megvetéssel beszélnek és a kiknek kebelében nemzeti törekvéseink iránt egy szikrányi érzék sincsen, e jövevény sereg ellenben ős jogokra merészkedik hivatkozni, melyek a zsidó-magyarokat nem illetnék.

Ezt valóban csak olyan város neveltjei állíthatják, melynek tradícióihoz tartozik a teutonizmus undok fenhéjazása.

Pozsony mindig antiszemita volt, mert mindig német és cseh jövevények képezték e város lakosságának tulnyomó részét, mely gyűlölte a zsidót, a ki magyar akart lenni és nem csatlakozott a pangermanizmus sűrűző hiveinek burkus politikájához.

És ez a gyűlölet érvényesült abban a sajtóperben is, melyet a kir. ügyész Nendtvich Károly ellen elvesztett.

A pozsonyiak felmentették Nendtvichet, a ki a német Grentzbótében a zsidóságot megtámadta és ellene a fanatikus düh legörjögőbb kifakadásával izgatott. Felmentették, mert sujtani akarták a zsidókat, mint a magyar ügy leghivebb szövetségeseit.

Nem a zsidók vallása, sem a zsidótőke bántja őket, hanem a zsidók magyarsága. A pozsonyiak bigott emberek és a bigotteria nem üldöz vallást. A pozsonyi zsidók vagyona sem lehet szálka, mert két-három gazdag család kivételével, többnyire koldusok, kik keserves fáradsággal máfól holnapra élnek. De gazdag és szegény zsidó egyaránt jó hazafi. Ez az, a mi a Kraxelhubereket olyan mélyen bosszantja s amit a zsidóságnak soha meg nem bocsáthatnak.

A budapesti esküdtek felmentették Istóczyt, jóllehet ő is izgatott a jogrend és a polgárok békéje ellen. De ezek az esküdtek csakhamar megbánták a könnyelműen odavetett verdiktet és elnökük által nyomban kijelentették, hogy ők a bujtogatást nem akarták szabadságlevéllel ellátni.

A budapesti esküdtszék verdiktje a kérdések hiányos feltevésén alapult, tehát az esküdtek tévedésen és nem meggyőződésen. Budapesten az esküdt bírák az ügyetlenül fogalmazott kérdéseket félreértették, de Pozsonyban tudták, melyik kérdésre kell felelniök, és ép azért válaszoltak abban az értelemben, mely a magyar társadalom érdekeivel egyenes ellentétben van.

De a pozsonyi eset nemcsak ama hazaellenes áramlat mellett tesz tanuságot, mely e város falai közt uralkodik, hanem az esküdtszéki intézmény hiányosságáról is.

Az intézmény, mely hivatva volna a nemzetek legkárindálisabb szabadságjogainak hatalmas védbástyája lenni, hiányossága folytán a közép-kor sötét világnézetének lesz visszaidéző eszközevé.

Az a rendszer, mely jelenleg az esküdtek összeírásánál, kisorsolásánál, valamint a kérdések feltevése és a tárgyalás vezetése körül divik, majdnem lehetetlené teszi, hogy a verdikt a nép

lelkiismeretének hamisítottan és a közvélemény igazi nyilvánulása legyen.

Nem egyszer utaltunk már azokra a hibákra, melyek a mi esküdtzéki eljárásunkhoz tapadnak, de a míg Pauler ur a magyar igazságszolgálat élén áll, e hibák mellőzésére gondolni sem szabad.

Kár minden szóért, minden csepp tentáért.

Ha arról volna szó, hogy a »rituális« gyilkosság új kvalifikáció gyanánt vétessék fel a bűntettek lajstromába, akkor Pauler ur ó nagyméltóságát talán rá lehetne bírni e reform keresztül vitelére. Egyéb ujitásokra azonban bizonyára nem engedné magát megnyerni.

Különből tőle nem is várunk semmit. De, hogy Tisza Kálmán a miniszterelnök azok után, amit az utolsó két év alatt történtek, még mindig nem gondolt a — reformra. az megfoghatatlan előttünk.

A mi most történik az antiszemitizmus álcája alatt az később általános osztályharczczá fejlődhetik. A társadalmi rend meg van támadva és ha a merénylők esküdtzéki szabadságlevéllel fognak elláttatni, akkor a rend nem sokára teljesen fel lesz forgatva.

Bogdányi.

Elszólta magát. . .

Nem azért hegyes a szög, hogy ki ne bujjék a zsákból. És ha valami célt, irányt, vagy akaratot az emberi nyelvnek kell kifejezni, erre bizonynyal legalkalmasabb a nyilvános szereplés, a mikor a szenvedély lassan-lassan mind jobban elfoglalja a lelket és az ajak önkénytelenül is elmondja azt, a mit különben titkolni szeretne. Hogy az antiszemitizmus nem egyéb az anarchizmusnál, hogy a társadalom ez iránt kétségben ne lehessen, annak egy újabb bizonyítékát szolgáltatotta az egyik antisemita vezér, a ki daczára nagy fiatalságának, ma már nem csak vezér, hanem kezd szerepelni mint védő is, meg mint antisemita képviselőjelölt is.

Rácz Géának Nendtvich Károly védelmében elmondott beszéde társul szépen beillik harmadiknak ahhoz a két nyilatkozathoz, melyről már volt alkalmunk megemlékezni, a mely nyilatkozatokat Istóczy Ozorán és Schönerer a bécsi reichsrathban mondtak el. Rácz Géza a »jó ügy« védelmében nyíltan kijelenté, hogy az antiszemitizmus első sorban antibörzeánizmus, vagyis tulajdonkép a zsidók vagyona ellen irányul; Rácz Géza a csacska fiatal ember kipletykázta azt, a mit a mesterek és tanítók még jónak látták alczázni. Kinder und Narren sagen die Wahrheit.

A pozsonyi sajtóper alapját nem a zsidóság, hanem jobban Falk Miksa ellen intézett támadás adta meg. Falk nem zsidó, de ez önekik mindegy, önekik csak czégér a zsidó ellen való fanatizmus, önekik a pénz, a vagyon kell és itt már kezdenek nem válogatni zsidó és nemzsidó közt, mert ha válogatnának, akkor nem bántották volna Falkot, a ki keresztény. Ma már nyíltan hirdeti, öreg és ifju, Istóczy és Rácz Géza, hogy ők nem ismernek különbséget kikeresztelkedett zsidó és zsidó zsidó közt, ők nem annyira a vallást hajszolják, hanem a pénzt és a gyűlöltnek hirdetett vallás követőinek pénzét előnyben akarják részesíteni, a mennyiben azt első sorban támadják meg, egyedül azért, mert aránylag még a legkevesebb veszedelemmel jár.

Igy propagálják, így terjesztik most a felekezeti czégér alatt a legvadabb anarchizmust, mely a zsidók után sort kerit azokra, a kiknek a kezében van vagyon, nem tekintve arra, minő a vallása, vagy a politikája; nem nézve ure, pap-e, kereskedő-e, iparos-e. Elég az, hogy vagyona van. És tehetik, mert ezért veszély nem fenyegeti őket, míg valami nagyobb rázkódás az általuk felizgatott tömeget annyira korbácsolja, hogy alapcéljukat nyíltan és határozottan be nem vallják, míg ki nem mondják, hogy ők tisztavizü anarchisták.

Vannak nekünk Magyarországon nagyon sok példánk: Verhovay, Csatár, Szalay és a többi hiresek mind csak forradalmárok voltak, kik

TÁRCZA.

Dr. Kohn Sámuel munkájáról.

A zsidók története Magyarországon a legrégebbi időktől a mohácsi vészig. Részben kiadatlan kútforrások nyomán írta Dr. Kohn Sámuel. Budapest, 1884. Athenäum. XXXII és 489 8°.)

Nec flere, nec indignari, sed intelligere. Spinoza.

V.

Pozsony városa több egyéb szeretetreméltó intézkedésen kívül egy franciaországi eredeti intézményt honosított, mely által az ingó forgalom az ingatlanság jellegével lett felruházva és nyilvánkönyvi telekkönyvi alapra fektetve. A zsidók adósleveleit és egyéb okiratait hatályon kívül helyezték és helyettük az ugynevezett zsidókönyvet (Judenpuech, registrum perversorum, Judaeorum, körülbelül Malefizjudenpuech) hozták be, melybe a zsidók pénz és egyéb kölcsönüzleteit bejegyezték. Ezen bejegyzés nélkül a követelés behajthatatlan és érvénytelen volt. Ugy mint a telekkönyvnél, a hol csak azon követelés terheli az ingatlant, mely a telekjegyzőkönyvben előfordul és a mely ellen az új tulajdonos kifogást nem tehet, ugy a zsidókönyvbe jegyzett tartozások és a hozzá csatolt feltételek ellen ellenmondás vagy ellenbizonyítás nem fogadtatott el. A kamatláb nagyobb követelés után $4\frac{1}{2}$, kisebb követelés után pedig $8\frac{2}{3}$ % -ban lett megállapítva. Külön zsidóruházatot azonban ez idő szerint Pozsonyban még nem ismertek.

A budai törvénykönyv, mely 1421-ben fejeztetett be, a zsidókra külön ruhát és ismertetőjelt — sárga foltot — parancsolt, melyet a kéjhölgyek is viselni tartoztak. Ezen intézkedés német eredetű, mert az 1279-ben Budán tartott zsinat vörös zsidófoltot említ, a sárga zsidófolt azonban Németországban divott, miből ezen intézkedés német eredetűre lehet következtetni. Ezen törvénykönyv csak ugy hemzseg a legválogatottabb rafineriától, a mit a zsidók lealázására kieszeltek.

E törvény megengedi nekik, hogy ingatlan jószágokat szerezhessenek, és nagyon helyesen követeli tőlük, hogy a keresztényekkel együtt dolgozzanak és hogy senkitől uzsorát ne vegyenek, mert — így fejezi ki magát kenetteljesen a törvénykönyv — az uzsorás felelős lesz érte az ítélet napján. Ezen hypokrizis mellett nagyon furcsa, hogy ha ugyanezen törvény szerint a zsidók hetenkint csak egyszer és pedig a zsidó utczában árulhattak árucikkeiket, a keresztények közé külföldi és általában nem budai magyar kereskedővel érintkezésbe lépniök nem volt szabad, hogy a budai nyárspolgárok annál fesztelenebbül nyereszkehessenek. A zsidóknak valamely okirat kiállításáért kétszeres dijt kellett fizetni, a zsidó bor után külön adó járt a városnak. Így értelmezték a budaiak azon szép kívánatukat, hogy a zsidók a keresztényekkel együtt dolgozzanak és ne uzsoráskodjanak.

E mellett sürűen következtek egymásután az ugynevezett »levélölések« vagy a zsidókövetelések megsemmisítése. Ezen levélölés a kamaraszolgai intézménynek egyik kifolyása volt, mert a király a zsidók vagyonával is korlátlanul rendelkezett. Nagy Lajos is ölt leveleket, de sóha saját érdekében, míg kartársa Venczel császár elég leleményes volt ebből is magának jövedelem forrást

az állam és társadalom alapját igyekeztek aláásni, kik kéjtelen hirdették a szocializmus, kommunizmus és nihilizmus tetteit és midőn a félig bevallott, félig eltakart óhajításukkal nem sikerült követőket gyűjteni, akkor fölcsaptak antisemitáknak. Az antisemitizmus ellenében nem volt tisztában az értelmetlen tömeg és követte, követi addig, míg a vagyonselosztási ígéretet ez alakban fentarthatják. Vaknak kell annak lenni, ki ezt meg nem látja, nagyon korlátolt elméjűnek, ki a közvetlen következtetéseket nem bírja felfogni, megérteni. És ha sokan volnának is a vakok és a korlátolt elméjűek végre mégis átlátják, mert az antisemiták maguk gondoskodnak minden feltűnést keltő alkalommal, hogy czélzataik nyíltan álljanak mindenki előtt.

És kik azok, kik azt a mozgalmat képesek voltak megteremteni, képesek most is fentartani? Nagyon könnyen őket megvizsgálni, hisz Magyarországon bekövetkezett az az idő, mely az aljnak is megengedi, hogy felszínre kerekedjék, a választások időszaka. És ők élnek is a szabadalommal, minden fégyverfogható, vagy irástudó emberüket felállítva a »programmal« ant semita képviselőjelöltnek. Legtöbben köztük bukott existenciák, kiknek sem reményük, sem kilátásuk a sikerre, hogy ur hatnámságuknak áldozhassanak; kik alig volnának képesek a kifogástalan munka útján mindennapi, legkisebbre szabott szükségleteiket fedezni; kiknek az az egyedüli lehetőség, hogy kényelmes existenciát teremtsenek maguknak, ha felforgathatják a társadalmat és ők vihetik a vezérszerepet, azt a vezérszerepet, melytől a hazáját és hitét szerető polgár, a szorgalmas és munkás egyén irtózik, irtózáttal fordul el.

Szerencsájuk azonban eddig kevés van. Az országházba ezen a révén be nem jutnak, be nem juthatnak, mert a magyar nép nem barátja az anarchizmusnak még ha antisemitajelmezben is megjelenik, mert a népnek meg van a jó felfogása és kellő tapintata. A nép látja azt, hogy még

őneki van veszteni valója, az izgatóknak nincs. Rácz Géza védbeszéde igen soknak a szeme elől ellebbentette a fátyolt, igen sokat meggyőződöttetett arról, hogy mikor az antisemitákról van szó, akkor tulajdonképen anarchizmussal állanak szemközt.

H.

A ki mindig lakol.

A budapesti fenyítő törvényszék előtt e héten érdekes végtárgyalás folyt le. Vádolva volt körülbelül 30 egyén azzal, hogy ők m. é. szeptember elején a Vichnye és Pereszény községekben lakó Reif és Taub zsidó vallásu kereskedők boltjait Istóczy éltetése mellett betörték és onnan nagyobb mennyiségű árút és pálinkát raboltak. A vádlottak többnyire tót napszámosok, kik bünbánóan bevallják tettüket és siránkozó hangon esküdznek, hogy ők nem ellenségei a zsidónak, és hogy őket a zsidó soha se bántotta.

El lehet hinni nekik!

Nem gyűlölet vezérelte őket a zsidóboltok felé, hanem a rablási vágy, mely az értelmi szerzők izgató beszédei által egész a kitörésig csigázta.

A csöcselék nem gondolkodik, nem cselekszik önállólag, saját elhatározása folytán, hanem vak eszköze egy hitvány bujtogató szellem machinációjának.

A vichnyei és pereszényi tót muunkásoknak bizonyos lelkiismeretlen bujtogatók besugták, hogy a zsidókat kiüzni, kirabolni szabad és hogy Budapesten már elkezdtek a kiüzési miveleteket, minek folytán a nyomor s inség által gyötört csöcselék örömmel ragadta meg az alkalmat, hogy ingyen pálinkát ihasson, és hozzá még egy kis pénzmagra is szert tegyen,

A tettesek tót munkások voltak, ők raboltak, de a büntetést nem csak ők, hanem első sorban azok érdemlik, kik a parlamentben, a templom szószékein, választási programbeszédekben hirdetik a szabad rablás tanait, az antisemitizmust. Mert ezek bolondítják a népet, ezek a beszédek hevitik fel és gyújtják lánggra a szenvedélyeket.

Istóczy és társait terheli minden rablás, minden zsványság, melyet Magyarországon zsidó ellen elkövet-

csinálni. Így például Rotenburg városa 5000, Norinberg városa pedig 15,000 rajnai forintot fizetett Venczelnek levélölésekért.

Mig Nagy Lajos a zsidókat hitbuzgóságból üldözte. addig Zsigmond, (1387—1437) egész más szempontból indult ki. Ő a zsidókat se nem szerette, se nem gyűlölte, ő csak pénzt akart tőlük. Pénzért a zsidók igazságot, kedvezményeket és kiváltságokat kaphattak tőle, sőt védelemre is számíthattak. Ha Zsigmond a zsidókat védte, akkor pénz miatt tette, ha pedig a zsidókat szorította, úgy megint csak pénz kellett neki. De saját érdekében vigyázott rájuk, és ha érdeke kívánta, az országnagyok zsarolásait ellenezte, de csak azért, hogy azok az ő pénzét az ő zsidóitól el ne vegyék. Ha neki nem ártott, a zsidók pénzét másoknak is ajándékozta oda. Így mentette fel 1392-ben a pozsonyi polgárokat az ő zsidóitól felvett kölcsönök után járó kamatok fizetése alól, mert szőlőiket fagy érte.

A helyzet egyre nyomasztóbb lett. A zsidók visszaemlékeztek arra, hogy hajdanta IV. Bélától kiváltságos levelet nyertek, melyet azonban jelenleg sem eredetben sem másolatban nem bírtak. A jelentékenyebb zsidó községek küldöttjei tehát összejöttek közös tanácskozás végett és képviselőjükül Salamon székesfehérvári zsidót választották, ki 1396-ban kivitte Zsigmondnál, hogy a székesfehérvári káptalanak a szóban forgó levélnek kikeresését és hiteles másolatban való kiadását meghagyta. A káptalan az egyház sekrestyéjében elhelyezett levéltárban csakugyan rá akadt IV. Béla levelére és azt „Salomon zsidónak és a magyar királyságban lévő többi zsidóknak“ kiszolgáltatta. De ezen kiváltságlevél csak azoknak használt, kiknek kezében volt, ott, a hol fel nem mutathatták, nem igen törődtek vele vagy létezését egyáltalán nem ismerték el. A zsidók tehát ismét fordul-

tak a székesfehérvári káptalanhoz a szabadságlevélnek új átíratása és hitelesítése végett, mi nekik sikerült is.

IV. Béla privilegiumának felélesztése folytán a zsidók helyzete némiképen javult; az országos zsidóbirói hivatal Gara Miklós Nádor személyében megint be lett töltve, a zsidók általa hathatós védelemben részesültek, Zsigmond király pedig ezen védelemnek ellenértékét csengő aranyban hajtotta be a maga részére. Mily nagy volt ezen ellenérték, abból lehetne körülbelül megítélni, hogy Zsigmond 1436-ban Prágába érkezte után IV. Béla szabadságlevelét egész terjedelmében újra megerősítette, sőt újabb kiváltságokkal is megtoldotta. Ezen új kiváltságlevél első pontjában utasítja a király a zsidóbirókat, hogy a zsidók közt felmerült minden ügyet csak az akkor alkalmazott zsidó esküdtekkal, azaz a zsidók előjáróival illetve rabbijaikkal együtt tárgyalják és döntsék el. A 4. cikkely pedig a kamatlábot, ha előleges megegyezés létre nem jött, 104 százalékbán állapítja meg. Előleges megegyezés mellett tehát a kamatláb még ennél magasabb is lehetett.

Ezen intézkedés sem a zsidók kedvéért sem a pénz forgalom érdekében lett létesítve. Zsigmond király igen jól tudta, hogy a zsidók nem maguk számára uzsoráskodnak, hanem hogy az ő részére csak pénz reservoírul szolgálnak. A kamatláb ilyenén magasra megállapítása Zsigmond fináncziális rendszeréhez tartozott. A 2. cikkelyben pedig elrendeli a király, hogy az általa elajándékozott zsidók, kiknek az új uraiknak is adózniok kellett, neki is fizessék a szokásos különféle zsidóadókat. A király több főurat, nevezetesen Gara Miklós, macsoi bánt és Kismárton területére a kanisaiakat zsidótartási és birási joggal ru-

nek; őket kellene bebörtönözni, őket, kik a népet félrevezetik nem pedig egyedül a szegény népet, mely az igazságoknak ellentállani nem képes.

Hogy ez a zsidóság legbensőbb meggyőződése, mutatja az a körülmény is, hogy a vádlottakat három zsidó vallású ügyvéd védte.

Zsidó vallású ügyvédek védelmeztek vádlottakat, kiket az antiszemitizmus zsivány szelleme zsidó boltokba vezetett rabolni.

Dr. Simon Izidor, dr. Szörényi Lipót és dr. Gruber Lajos a védők nevei, kik kötelességeiket büzgön és lelkiismeretesen teljesíték.

Álláspontjuk nem volt nehéz. Hiszen ők legjobban tudják, hogy nem az a szegény félrevezetett, elbolondított munkástanonc a bünös, a ki most a törvényszék előtt szepegve állítja, hogy neki úgy mondták, hogy zsidótól rabolni szabad. E szerencsétlen egyéneket védelmezni lehet és kell. De annál súlyosabban kell vádolni azokat az elemeket, melyek az országgyűlési és egyéb nyilvános beszédek által ezeket az állapotokat megteremtették. Ha a szerencsétlen félrevezetettek börtönt érdemelnek, akkor a bujtogatókat korbácscsal kellene sujtani.

Itt küzöljük ama érdekes beszédek rövid kivonatát, melyeket a védő ügyvédek e tárgyalás alkalmából tartottak:

Dr. Simon Izidor beszéde így hangzott:

Én, tekintetes törvényszék, legkevésbé sem csodálkozom a történetek felett. Oly időben, midőn naponta az egész országban, a parlamentben, népgyűléseken, proklamációkban, választókhoz intézett nyílt levelekben, programbeszédekben nyíltan a harcz szabadon hirdetve lesz, midőn csak a közelmúlt napokban egy törvényszéki teremben az an antiszemitizmusról oly nyilatkozatot hallottunk, hogy az nem tévedés, hanem érdem, sőt kötelesség: akkor nem lehet csodulkozni azon, hogy egy faluban a műveletlen és gyermek nép utánozza a divatot és utcai skandalumot csinál.

Én tekintetes törvényszék nem fojthatok el magamban e per láttán a szomorúság bizonyos érzését. Ime itt vannak emberek, kik békésen éltek s dolgoztak; nem gondoltak egyébre a mindennapi munkánál. Egyszerre elhatol hozzájuk a hír bizonyos

háza fel, kik természetesen a zsidókat a legmagasabb fruktifikáció tárgyává tették; erre a király vérszemet kapott, irigyelte ajándékozott főuraitól ezt a legmagasabb fruktifikációt és nem hogy részét kikérte volna belőle, hanem ép annyit kívánt. Könnyen képzelhető tehát, mennyire csüggték a zsidók a királyon, mennyire nem kívántak tőle elválni, mennyire ragaszkodtak hozzá és mennyire csak neki akartak szolgálni és senki másnak. Mily hatalmas rugó volt ez az alattvalói ragaszkodás előidőzésére!

A zsidók, hogy ezen alattvalói szeretetüknek kifejezést adjanak, a vidéket kerülték és lehetőleg a szabad városokban telepedtek le, melyekben egyenesen a királynak voltak alárendelve. Ezen összetömörülés a nagyobb városokban okozta azt az összetartozandóságot, melyet a zsidók ellenségei nekik most is szemrehányanak és mely a legújabb időkig a zsidó községi életnek sajátos jellegét kölcsönzött. Zsigmond 1437-ben halt meg. Halálával megszűntek a zsidóknak adott szabadalmak és jogok, mert ezeket nem az állam, hanem a király adta az ő zsidóinak. Ezek pedig, mint a korona tulajdona, az új fejedelmre szállottak, ki velük kénye kedve szerint bánhatott. A király halála után a zsidók mindaddig jogokat nem bírtak, míg nem az új király kivaltságaikat természetesen nagy pénzaldozatok árán — ujjólag erősítette. Ezen felfogas nálunk is labra kapott, annyira, hogy mihelyt a király halálának híre terjedt, a zsidókat bántalmazták és fosztogatták.

Banuljunk azon politikai észélyt, mely ebben a rendszerben nyilatkozik. Mi lett volna alkalmasabb a zsidókban a lojalitást is a dynasztikus érzelmeiket felkeltetni, mint az a tudat, hogy az uralkodó halálával az ő jogok is megszűnne? Mennyi forró fohász lebbenhetett fel a zsidók ajkairól az egek urához, hogy tartsa meg

irányról, melynek tudományos neve antisemitizmus, praktikus jelmondata pedig: üsd a zsidót. És ők látják, hallják, tudják, hogy az új evangelium e hirdetői nemcsak büntetlenek maradnak, hanem egy új hitfelekezet prófétái gyanánt glorifikáltak.

Tegyük fel — (a végtárgyalás ellenkezőt nem igazolt, és azért a feltevés megengedett) hogy a nép ártatlan fia hisz az igéknek s praktizálja azokat, akkor őt ide hozzák és szabadságától megfosztják. Vajjon elég van-e téve az állai rendnek, a jogrendnek? Vajjon nem kell, nem fog-e ezen emberekből kifakadni a keserűség szózata, hogy miért nem sujtják a felbujtókat is, miért nem éri el a büntető kéz sulya a csábítókat is?

Miért büntetik csak a kalapácsot s nem azt, a ki a kalapácsot mozgásba hozta. Valóban az emberi igazságsgolgáltatás hasonlít ama gyermekhez, aki elesvén, az ártatlan földet sujtja ostorával. Allítsa a t. közvádoló úr elibénk azokat, kik évek óta Magyarország decompozícióján fáradoznak, azokat, kik lelketlenül állítanak, izgatnak, azokat majd védeni fogjuk; ezek azonban nem szorultak védelemre, ezek ártatlanok.

Dr. Szörényi Lipót beszédéből a következőket emeljük ki:

A nem régieben lefolyt pozsonyi sajtóperben fejtegette a közvádoló ur igen fényesen és igen meggyőzőleg, hogy annyi lelketlen izgatás után, a mi az országot felháborítja igen természetesen, ha a műveletlen néposztály a maga módja szerint igyekszik a tudományosnak nevezett antiszemita elvet a gyakorlati életben érvényesíteni.

Bizonyára ép úgy beszélne ezen tekintetes kir. ügyész ur is, a ki most kénytelen ezen szerencsétlenek ellen vádat emelni, ha ő képviselné a vádhatóságot azon irodalmi bujtogatók ellen, a kik elég szivtelenek voltak a most fogva levő vádlottak családjait kenyérkeresőiktől megfosztani. azon irodalmi bujtogatók ellen, a kik elég jellemtelenségek, akkor mikor felelősségre vonatnak, a gyakorlati antiszemita elvtársaktól a lelki rokonságot megtagadni, azon irodalmi bujtogatók ellen, a kik elég gyávák, a lázadás martyrkoszoruját olyan emberek fejére háritani, a kiknél az államfelforgató szándékot még csak feltételezni sem lehet.

A kik pusztá levegőben röpködő jelszavak után indulva, a mint a végtárgyaláson maguk mondják távol állanak, a zsidók elleni gyü-

soká az élet legszűkebb határáig azt a drága királyt? Drága volt nekik csakugyan a király élete, vagy inkább halála, mert a szabadalmak újabb megerősítése csak alkú tárgyat képezte, melynek egyedül és főpontja a fizetendő összeg volt. Minél többet szereztek a zsidók az uzsorán, annál drágább volt a király. Uzsora és szabadalom, szabadalom és uzsora kölcsönhatással voltak egymásra. A királynak az uzsorára és az uzsoráskodókra, ezeknek pedig a királyra volt szükségük és az egyik volt méltó a másikhoz.

Daczára annak, a királyok azon adóalapot, melyet magyar zsidóságnak neveztek, egy cseppet sem kimélték. Erzsébet, posthumus Lászlónak anyja a pozsonyi polgároknak zsidó tartozásait egyszerűen elengedte és külön bíróságait megszüntette, a soproni zsidóktól pedig elvette házaikat és azon keresztényeknek ajándékozta, kiknek a vár falain kívül levő házaikat erődítési célból lerombolták. Ezt az erőszakosságot avval indokolja, hogy az isteni törvény úgy parancsolja, hogy az igazi keresztény hit híveit többre kell becsülni a zsidóknál és hitetleneknél, hogy a hit ilyképen meghozza az ő bőséges jutalmát. Végre pedig az ilyképen a zsidó házak által kárpótolt polgárokat még felmentet e azon kölcsönök visszafizetése alól is, melyeket lerontott házaikra a zsidóktól felvettek volt. Ezt még maga Fridrik, római király és ausztriai herceg is sokalta, kinek kezébe Sopron néhány hónappal később került. Visszavonta Erzsébet rendeletét, meghagyta Sopronnak, hogy a házakat és a zsinagógát a zsidóktól el ne vegyék és hogy a polgárok az elengedett kölcsönöket kamatostól fizessék vissza.

A polgárháborúk folytán a zsidókat mint jövedelemforrást, mind két részről kiaknázták. Hol az egyik, hol a másik adományozta a zsidó jövedelmeket, illő volt

lőlet föl. Én, a ki abban az állapotban vagyok, hogy ismerem azon polgárok nézeteit a kiknek vallási érzületét az ügyész sértve látja, ezek nézeteiket vélem tolmácsolni, ha ezen szerencsétlen emberekre, a kiket a gyűlölet vallásának hamis jelszavai vezettek révtura, a szeretet vallása megalapítójának szavait alkalmazom: Uram bocsásd meg vétkeiket, mert nem tudják mit cselekesznek.

Mert nem elég — folytatja védő — ha a gyűlölet fájának ágait megnyesegetjük, gyökerestől kell azt kiirtani.

Végre Dr. Gruber Lajos fejté ki ama jogi elveket, melyek a fentforgó esetben alkalmazhatók és beható védbeszéd után kéri a vádlottak a lázadás vádja alóli felmentését.

Mindebből látszik, hogy a védelem nagyon helyesen fogta fel a dolgot, midőn nem ezeket a szerencsétlen vádlottakat, hanem azokat tartja bűnösöknek, kik a parlamentben és a sajtóban az antiszemitizmus álczája alatt rablásra bujtogatnak. A törvényszék azonban mégis lázadás miatt ítélte el a vádlottakat.

Felekezeti ügyek.

Győr, május 27. Tekintetes szerkesztőség! Mult szombaton dr. Neumann Ede nagykanizsai rabbi szónoklatot tartott templomunkban és e beszédnek hitközségünkben nemcsak pillanatnyi hatása volt, hanem maradó becse is. Rabbi dr. Neumann önállóan gondolkodó fő és fiatalsága daczara nem tartozik azon izraelkészek közé, kiknek a községi szótta kijelölni azokat az utakat, melyeken mozogjanak. ha nem ellenkezőleg, ő jelöli meg az irányt, mely fele a hitközség haladjon.

A zsidó vallás magasztossága iránti lelkesedés meleg és bátor szózat gyanant hangzott el e beszéde, mely érdemes, hogy a zsinagóga szent falain élve is ismertessék. *)

A főtisztelendő rabbi többek közt a zsidók jelenlegi imakönyvéről is szólt, mely nem felel meg a mai kor igényeinek.

»A zsidók imakönyve — ugymond — évszázadok előtt iratott s így annak gondolkodás módja a középkoré. Akkor a zsidó páriája

*) Mi közöljük e sorokat, mert kötelességünknek tartjuk a nagy közönség tudomására hozni mindazokat a jeleseket, kiknek a zsidó magyarok felekezeti életén belül nyilvánulna. De bizonyosan kijelentjük, hogy mi a felekezeti élet eum mozzanataival, még az elő szerinti foglalkozni nem akarunk. A szerk.

tehát, hogy a zsidók kétszeresen fizettek. IV. 1444-ben tartott budai országgyűlés eze garázdák ellen végett akarván vetni a zsidójövedelmek eladományozását szigoruan eltiltotta és az eddig történt adományozást vagy elzálogosítást pedig érvénytelennek nyilvánította. De az oligarchák cselszövéséi és fondorlatai az országgyűlések tulkapásai ezen határozatot mindenteljesen megfosztottak. A városok a nekik adományozásról a zsidójövedelmekről lemondani nem akartak, központban hiányában az országgyűlés végzésével mitsem tudtak folytatni a zsidóadók behajtását, sőt annyira meggyűlölték azokat, hogy elviselhetlenekké váltak. Éppen ekkor kedves Pozsony ismét kitüntette magát. Nagy adósság és rendkívül nagy adókat vetett a zsidókra és a többi közt, hogy az adóösszeget tőlük kicsikarja, a városokra fűzött és bebörtönöztetett. Hunyady János, a zsidók fordultak, közbevetette magát és Ó Budán erélyes rendeletet bocsátott Pozsony városához a zsidók érdekében. De a körülmények erősebbek voltak Hunyady jóakarataánál, a folytonos háboruk Hunyadyt a városok igénybe vételére kényszerítették, a jutalom a zsidók voltak kiket nekik feláldozott. Pozsony városa Hunyadyt övesszel és hadiszerral támogatta, jutalmul tehát megerősítette a budai országgyűlés nyílt határozata ellenére Ersebet adomány levelét, mely a zsidójövedelmeket Pozsonynak tíz évre átengedte. Ebből az adománylevelébel pedig a következő (1450) évben azt a következtetést vonta, hogy Pozsony városa és polgárai, minthogy a zsidóság ugyis az övék, a zsidóktól kölcsönvett pénzeket vagy egyéb adósságot nem tartoznak visszafizetni.

A városok többnyire a zsidóktól kölcsönvett pénzzel állították ki a királyi sereghez küldött dandaraikat és hadi

volt a társadalomnak s nem csoda, ha feljajdulva, kérte istenét, hogy vezesse vissza Kanaánba. Az új kor azonban újat teremtett. Van a zsidónak hazája, nemzete, királya s ha azt kérdezzük tőle, akar-e menni Kanaánba, bizonyára azt mondaná: »Magyarország az én Kanaánom, itt porladoznak őseim csontjai, ide csatolnak drága emlékeim, e földön élünk, halnunk kell.« De a régi imakönyv mégis megmaradt a kezében. Mert nincs a zsidóságban annyi erő, hogy életfájanak korhadó ágait lenyesni bírja, pedig e száraz ágak elvonják a galyaktól az életnedvet a nélkül, hogy mással pótolhatná. Így történik azután, hogy ifjúságunk úgy tekinti őseink vallását, mint egy vén koldust, kinek hébe-korban ad egy darabka száraz kenyeret kegyeletből; mert emlékszik rá, hogy valaha látta szülei házában. A zsidóvallást a korszellem, a mai társadalom a mai viszonyokhoz képest átalakítani a zidóság életkérdése.

E szavak élénk diszkuszió tárgyát képezik hitközségünk bizonyos köreibben. Némelyek azt állítják, hogy az a kérdés: vajjon a zsidók régi imakönyvét célszerű volna-e reformálni, avagy változatlanul meghagyni, nem képezhet a mai viszonyok közt komolyabb vita tárgyát. Férfiak, kik tanulmányaiknál fogva e kérdéshez hozzászólani hivatva vannak, azt a nézetet nyilvánítják, hogy a »régimakönyv« minden változás nélkül is megfelel az újkor igényeinek. A ki Kanaánba vissza nem vágyik — és ezt dr. Neuman helyesen mondja — mert Magyarország a zsidó magyarok hazája, az legfeljebb nem kéri az Istent, hogy vezesse vissza Kanaánba, a mint hogy zsidó magyar ember tényleg ilyesminőről még csak nem is álmodik. Ha békében élünk, ha nem zaklatnának bennünket minden oldalról, ha nem rágalmaznának, nem ócsárolnának bennünket, akkor talán célszerű volna, hozzá lehetne látni az imakönyv revíziójához; de mikor annyira becsmerélnek, sőt minden lépésünket gyanúsítással és rosszakaratu magyarázatokkal körülveszik, akkor valóban nem igen lehet kívánni a zsidóságtól, hogy olyan erőt fejtsen ki, a melyet egy felekezet békés viszonyok közt kifejtteni is alig képes.

Dr. Neuman Ede kétségtelenül nagyon buzgón imádkozik épen abból az imakönyvből, melynek egyes pázsusait ő korszerűtlennek tart és mindazáltal a haladás

szereiket, ezért pedig az volt jutalmuk, hogy őket az ily célból fölvetett kölcsönök visszafizetése alól felmentették. Ily körülmények közt megfoghatlan, miért nem állították ki a zsidók maguk a katonákat és a felszerelvényeket? Egyre ment volna.

V. László 1453-ban látszólagosan ellentétes politikát folytatott a zsidók ellen. Az egyik napon a pozsonyi polgároknak elengedte a kamatokat, melyekkel zsidóknak tartoztak, a reá következő napon pedig IV. Béla zsidótörvényét erősítette meg Zsigmond király pótlásaival. Az egyik napon tehát elvette a zsidóktól a kamatot, a második napon pedig megengedte nekik, hogy eloleges megegyezés nélkül 104%-ot vehessenek. A többi országaiban, üldözték a zsidókat, Magyarországon ellenben nem bantottak őket annyiban, hogy személyes biztonságuk tűrhető volt. Kapisztrán, a zsidók ostora, ki Bajországon, Ausztriában, Morva és Csehországban, Sziléziában és Lengyelországban a népeket és fejedelmeket a zsidók ellen birta zúdítani és borzasztó öldöklésnek és vérontásnak okozója volt, Magyarországon, jöllehet, hogy városról városra, faluról falura járt és a törökök ellen keresztes háborút hirdetett, ily irányban célt nem ért, irgalmatlan fanatizmusa itt hálás talajra nem talált.

(Befejező közlemény következik.)

Dr. Reinitz Adolf.

ösvényén mozog és a mellett jó hazafi is. Ebből is látható, hogy a zsidók imakönyve cseppet sem árt a patriotizmusnak se a liberalizmusnak. Különben megjegyzem, hogy hitközségünkben szép számmal vannak hitrokonok, kik Dr. Neuman Ede rabbi urnak nézeteihez feltétlenül csatlakoznak és a kik hangsúlyozzák, hogy ez a revízió már azért is czélszerű volna, mert bizonyos egyöntetűséget teremtene, a mi az imák alkalmazása körül jelenleg hiányzik. Az egyik községben tetemes részt már kihagynak, holott egy másik községben egy jottát sem akarnak engedni a mostani imaszövegből.

Ez egyöntetűség mindenestre kívánatos volna, de csak a mennyiben a vallás- és lelkiismereti szabadságot érintetlenül hagyná

Ha az imakönyv reformja ekkép kivihető volna, akkor én is csatlakoznám dr. Neumann Ede rabbi nézeteihez, de akkor is azt hangsúlyoznám, a mit fentebb e levélben hangsúlyoztam, hogy t. i. az idő most nem kedvez az efféle reformoknak és hogy czélszerűbb e kérdésekről most egyáltalán nem is beszélni. Győri

H I R E K.

— **Sárosmegyéből** írják nekünk: A giralti választások alkalmából a korteskedés antiszemitikus színt öltött fel, a mennyiben a kerület eddigi képviselőjének Dezsewffy Kálmánnak ellenjelöltje dr. Glück Lipót eperjesi ügyvéd izrael. hitvallású. Dezsewffy Kálmán, eddig is arról nevezetes, hogy az egész ülészakon át csak szavazni tudott, de beszélni nem. Most antiszemitikus programbeszédekkel untatja a népet. Így Hanuszfalván e hó 17-én tartott valódi Philippikát a zsidók ellen és büszkélkedett avval, hogy Istóczy indítványát az emancipatio eltörlése ügyében aláírásával pártolta. A zsidók elleni kifakadásaiban Dezsewffy nem átalotta a tisztaeszlári ritualis gyilkosságra is utalni és kortesbeszédében, ellenzéki létére, magára Tiszára hivatkozott, ki a zsidók kiűzetését óhajtaná és őt Dezsewffyt felkérte, hogy kitartással legyen, nehogy zsidó választassék meg képviselőnek. De nemcsak Dezsewffy hanem a giralti választókerület kath. papjai is többé-kevésbé antiszemitikus irányban működnek és ezen mérget a józan eszű tót lakosságba beleoltják. Dr. Glück képviselőjelöltsége hivatva van részt ütni a szűkkeblű családikliquebe, mely eddig a mandatum fölött kénye kedve szerint rendelkezett. És ezt minden áron megakadályozni akarják. Nem elvi kérdés Sáros megyében a mandatum, az tudva van. Iszen köztudomásu, hogy épen Eperjes, Bujanovics után ki az ellenzék tagja volt, egyszerre a kormánypárthoz átsapott és Berzeviczyt küldötte a képviselőházba. Mennyire félnek Dr. Glück megválasztásától, arra azon körülmény is mutat, hogy a választási időt szombati napra tűzték ki, hogy a zsidók ebben tevékenyen részt ne vehessenek. Reméljük, hogy mindezek a kortesfogások daczára a giralti választókerület Dr. Glück ügyvédet fogja választani, a ki a nép valódi érdekeinek hazafias képviselője lesz.

— **Verhovay Gyula**, mint lapunknak egyik czeglédi keresztény barátja írja, mult napokban egy két ezer forintról szóló váltót nyújtott be az új czeglédi takarékpénztárnál leszámolás végett. A váltó elfogadójaként Verhovay Gyula szerepelt és lapjának két munkatársa giránsokként irták alá. Tekintve, hogy az említett pénzügyi részvényesei nagyrészt zsidók, levelezőnk azt a megjegyzést fűzi Verhovay és munkatársainak eme két ezer forintos váltópumpolásához, hogy mint telivér antiszemiták váltó aláírásaikkal akarják tönkre tenni a zsidókat, miután átlátják, hogy a cikkirással nagyobb kárt nem ejthetnek rajtuk. Nézetünk szerint azonban kevésbé a zsidók megkárosítását czélzó intervenczió, mint inkább a Függetlenség

szerkesztőségében uralkodó nyomoruság készítette Verhovayt e nagyobb mérvű pumpolásra.

— **A Budapesti Hírlap** e héten Wahrmanról vezércikket csevegett, mely nem volt egyéb mint a Lipót város képviselőjelöltje beszámolójának becsmérlése. A B. H. tudvalevőleg minden alkalmat megragad arra, hogy izetlen fecsegéseivel a zsidóság és annak kiválóbb politikai alakjait a sárba rántsa. Wahrmann beszéde a politikai szónoklat egyik legtökéletesebb remeke, de azért a Bud. Hírlap még sem átalja rámondani, hogy konfuzus volt. Ilyen kritikát csak az a lap üzhet, a melynek egyik oszlopa egy volt színházigazgató, aki nagyon jól tudja, hogyan kell a publikum botrányszomját lecillapítani. A színpadon olyan kosztümmel, mely sokat mutat és keveset takar, a hírlapirodalomban pedig olyan cikkkel, mely keveset mond és sokat pletykáz. A frivolitás bizonyos neme vörös fonálként húzódik végig a nevezett lap egész politikáján, mely sohase nézi mit beszélnek, hanem azt, hogy ki mondja? S ha a szónok esetleg zsidó, akkor nyomban zsidóügyet csinál belőle, mert ez időszerint hálásabb témát alig találni. Egyrészt könnyű róla hasábokat telefecsegní, másrészt pedig lehet olyan cikkbe baj nélkül egyet-mást csusztatni, a mi fölött a közönség más alkalommal megbotránkoznék. Hja! nehéz dolog a megélhetés ebben a gonosz világban, mikor anyni hírlappal konkurrálni kell az íróembernek, hogy bizony nem csoda, ha elveszti a tisztesség iránti érzéket.

— **Antiszemita képviselőjelöltek.** A mult héten felsoroltuk azokat a képviselőjelölteket, kik antiszemita programmal léptek a választások küzdterére. E héten ezen jelöltek száma ismét nevedet, még pedig igen érdekes alakokkal. Az egyik Zimándy Ignátz kath. pap, aki programbeszédében azt állította, hogy ő antiszemita létére őszinte barátja a zsidóknak, kik kezét szorítsanak vele. Ugyanilyen otromba beszéddel egy másik antiszemita Komlós is ámitja a népet, állítván, »hogy ő mérsékelt ellenzéki létére szabadelvű és szabadelvűségénél fogva antiszemita. Komlós urnak különben a verbói választókerületben zsidó kortese is van, ami a legjellemzőbb. Itt megemlítjük még Fülöp Györgyöt Duna-Patajról és Szitár Dénes budapesti ügyvédet, a kinek hirtelen elantiszemitásodottsága bizonyára nem a zsidóknak tulajdonítható, hanem inkább annak a körülménynek, hogy ily czímen most legkönnyebben lehet izgatni. Czúz y és b. Andreanszky már ismert antiszemiták.

— **Az izr. siketnémák orsz. intézetének** évi zárvizsgálata vasárnap volt a bethlentéri impozáns palotában, melyet a jótékony Fox épített szerencsétlen felebarátjai számára. A díszes teremben d. e. 10 órakor nagy és díszes közönség gyűlt össze; ott volt az igazgató bizottság slőke Neuwelt Ármin, Kada alpolgármester. Degen Titusz erzsébetvárosi plébános és számos tekintélyes polgár, kik meg voltak lepetve az eredmények által, a melyeket az intézet igazgatója Grünberger és a tanítókar elért. A siketnéma gyermekek legtöbbje megtanult írni olvasni és van köztük akárhány, a ki szótárgolva olvassa le a táblára irt sorokat és a beszélő ajkára nézve megérti a mondottakat. Ezen felül különböző iparágakra is tanítják a növendékeket e mintaszerű intézetben, melynek berendezése kltünő és példás benne a tisztaság és rend. Bár az intézet czíme az izraelita siketnémák országos intézete, a növendékek között igen számos keresztény is van mert az alapító nem kívánta jótékonyt korlátozni.

— **Dr. Szigeti Márton**, orvos a kit olvasóink bizonyára ismerni fognak amá tevékenysége folytán, melyet ő a napi sajtó egyes organumaiban egy magyar zsidó kongresszus összehívása körül kifejtett, Alberti-Irsáról a fővárosba tette át lakhelyét, a hol orvosi praxisát tovább folytatja.

— **Pályázat.** Az orosházi izr. 5. osztályu magyar ajku népiskolánál a jövő tanév kezdetével egy hajadon tanítónő nyerhet alkalmazást. Evi fizetése 500 ftt és 100

írt lakbérilletmény. Kellékek: polgári iskolai képesítés és jártasság a kézimunkákban az alkalmazás egy próbaévre szól. Azonfelül alkalkazást nyerhet egy nőtlen tanító vagy hajadon fanitónó 400 frt évi fizetéssel. Kellék: elemi iskolai képesítvény, a nőknél pedig még ezenfelül kézi munkára való képesítvény. Az alkalmazás szintén egy próbaévre szól. Kellően felszerelt és nőknél arczképpel ellátott ajánlatok az alulírotthoz augusztus hó 2-ig beküldendők, később érkező ajánlatok nem vétetnek figyelembe. Orosháza, 1884-ik május hó 22-én. K o h n G y u l a, iskolaszéki elnök.

— **A tévelygők utmutatója.** A nagybecskereki hitközség tudós rabbijától Dr. Klein Mórtól e napokban megjelent: A tévelygők utmutatója című jeles munka negyedik füzeté. A fényes tehetségű rabbi e füzetben is híven tükrözteti vissza azt a szellemet, mely M o z e s b e n M a i m u n t vezérelte, midőn a fent említett világhírű művet megírta. Dr. Klein Mór sikerült fordításával a magyar theologiai irodalmat egy becses. művel gazdagította, melyet a tartalom érdekessége és a fordítónak zamatatos magyar irálya egyaránt kellemes és tanulságos olvasmánynya tesznek.

— **Magyar Lloyd** cím alatt jelent meg Steiner József szerkesztése alatt egy kereskedelmi és közgazdasági heti szaklap. A lap szerkesztője kereskedelmi körökben ismert férfiú, ki a kereskedelem magyarosítása körül már bokros eredményeket szerzett magának. Steiner József ur ezelőtt munkatársa volt az Egyetértésnek, Pesti Naplónak s Honnak azonfelül több külföldi lappal is levelezett. Reméljük, hogy a magyar kereskedők támogatni fogják azon lapot, melynek élén magyar kereskedő áll.

— **A pesti izr. nőegylet közgyűlése** Csütörtökön d. u. volt Bischitz Dávidné elnöklete alatt. A Friedmann Gábor egyleti titkár által felolvasott évi jelentésből kiemeljük a következőket: A lefolyt igazgatási évben alkalmi segélyek fejében 6833 frt 90 kr, rendes havi segélyek fejében 4239 frt, negyedévi lakbérsegélyek fejében 3881 frt, külső árvák segélyezése fejében 1691 frt, gyermekágyasok segélyezése fejében 264 frt, bábavizsgadíjak fejében 15 frt és kiházásitási segélyezések fejében 55 frt, összesen tehát 16.988 frt 90 kr osztatott ki készpénzben segélyek czimén. Ezen segélyezési osztály bevételei 14.925 frt 18 kr-ra rugtak, mutatkozik tehát egy 2062 frt 72 krnyi hiánylat, mely összeg a nőegylet tőkéje terhére iratott. Az egylet leányárvaházában a lefolyt évben 48 gyermek, az árvamenhelyben pedig 18 gyermek neveltetett; mindkét intézetbeli bevételek 13,111 frt 47 krt, ezekért való kiadások pedig 15,547 frt 47 krt tettek, maradt kezelési hiány 2436 frt. Egy gyermek fentatása és neveltetése az árvaházban átlag 224 frt 90 kr, az árvamenhelyben pedig 170 frt 6 krajczárba került. A pesti izraelita nőegyletnek harmadik jótékonyági intézete az első szegények tápintézete, mely, minthogy a fővárosban más nép-könyha az egész éven át nyitva nem volt, a tél folyamán a szegény néposztályra valódi jótéménynek bizonyult, 1883. évi április hó 1-től 1884. évi április hó 1-ig ezen intézetben összesen 64,793 személy hitfelekezeti különbség nélkül étkezett; ezek közül egész ingyen 9323 személy, a többi 10 krajczárért személyenkint; az országos rabbiképző és az országos izr. tanítóképző intézet szegényebb hallgatóinak ugyanezen idő alatt 7783 adag ebéd szolgáltatott ki. Ezen tápintézet kezelési költségei 8355 frt kr-ra. bevételei pedig 7927 frt 44 kr-ra rugtak mutatkozik tehát egy 428 frt 27 krnyi hiány, mely összeg a tápintézeti alypról leiratott. Bz egyletnek a lefolyt évben 1365 tagja volt, még pedig a nőegylet részére 836 tag 5301 frt járulékkal, az árvaház részére pedig 452 tag 3038 frt járulékkal és a tápintézet részére 77 tag 390 frt járulékkal, összesen tehát: 8728 frt évi járulékkal. Az árvaház kiépítéséből származott adósság törlesztésére rendezett sorsjáték tiszta jövedelme ezen igazgatási év befejeztékor még nem lévén megállapítható, a szám szerinti eredmény csak a legközelebbi mérlegbe fog felvétetni. A jelentés örvendetes tudomásul vétetett és az egyleti elnök és alelnököknek, illetőleg pénztárnoknák, ugyszintén a választmány- és titkárnak a közgyűlés köszönetet szavazott. Köszönetet továbbá a közgyűlés a kormánynak, a fővárosi tanácsnak ugyszintén a fővárosi sajtónak az egylet iránt minden egyes alkalommal tanusított támogatásért. Tiszteletbeli tagnak ez alkalommal Bloch Mór ur választatott meg,

számvizsgáló bizottsági tagoknak: Stern Bernát, Fleischl Jozsef, Oppenheim J. S., domonyi Brüll Miksa és erényi Ullmann Imre urak újra választattak meg.

— **Helyreigazítás.** Mult heti számunk 1881—84 című cikkébe több sajtóhiba csúszott, melyek közt az egyik értelemzavaró is volt. E helyett t. i. valljon az a szél melyet az antiszemitizmus e kis faluban „keletkezett” „keltett” szót irt a szerző és úgy olvasandó is.

Olvasóinkhoz!

Rendkívüli időket élünk. A jogrend és társakalmi együttlét alapjai megtámadva lettek. A tizenkilencedik század kulturális vívmányai, az emberiség haladási eszméi az antiszemitizmus által félrevezetett tömeg gúntárgyát képezik.

A bujtogatók és a lázítók gyászserege hadat üzent a közélet államfentartó erkölcsének nagy és dicső elvek helyett az antiszemitizmus rablásra és fosztogatásra csábító jelszavait irván a zászlóra.

Ha a bujtogatást tovább folytatják, szeretett hazánkat végtelen veszélyek örvényébe sodorják. Meg kell akadályozni ez üzelmeket az izgatók lealczázást és a nép felvilágosítása által.

Ennek a nagy feladatnak megoldására legalkalmasabb az a sajtó, mely a közjóért való küzdelemben fáradhatlan és a mely előtt csak hazafias czélok lebegnek.

Az antiszemitizmus ezrivel dobja szennyes irodalmi termékeit a nép közzé anélkül, hogy az illetékes hatóságok megakadályoznák.

Mérget, öldöklő mérget csepegtetnek a nép szívébe és az emberi érzelmek helyébe a gyűlölet vad szenvedélyét ültetik.

Az ország minden vidékéről veszünk lapokat és röpviket, melyek versben és prózában hirdetik az antiszemitizmus államrendítő tanait.

Az antiszemiták mint a férgek ezer lábbal járnak és a hol megjelennek, ott az erkölcsi sülyedés nyomait hagyják hátra.

És ezt a hatást főleg a toll gyalázatos visszaéléseivel gyakorolják.

A sajtó minden jónak és minden rosznak kutforrása lehet. A nemzeti jólétet aláashastja, a nép józan ítéltelességét megmetyelyezheti; de a hazafias szellemet is fejleszheti és az emberiség dicsó eszméi iránt lelkesedést is ébreszthet.

Két évi küzdelemnek tényei tanuskodnak a mellett hogy mi ez utóbbi célú tűztük ki, hogy lapunk a szabadság, egyenlőség és testvériség elveinek zászlúvivője.

Mi megelégedéssel tekintünk működésünkre, mely nemcsak a támodás és önvédelem álláspontjából indult ki, hanem az ellentétek kiegyenlítésére is törekedett.

E hazafias munkát megosztották velünk nagyszámú dolgozó társaink, kiket nem anyagi érdek hanem egyedül az ügy iránti lelkesedés buzdított a majduem önfeláldozással járó küzdelemre.

De támogatott bennünket a nagy közönség is lapunk terjesztése és arra való előfizetése által.

Nincs város, nincs község, nincs falu széles e hazában, a hová lapunk utat nem tört volna magának, a hoi nem hirdetné a jogegyenlőség, a valódi kultura és a hazafias háladás dicsó eszméit

Ez a siker bátorit bennünket további működésünkben. Ez nyújtja nekünk azokat a katalmi eszközöket, melyekkel az antiszemitizmus hazaáruló bandája ellen jövőre is tántoríthatatlanul küzdhetünk.

Az „Egyenlőség” szerkesztőseje.

Azon t. előfizetők számára, kiknek előfizetésük e hó elsején lejár, lapunk e heti számához postalványokat mellékelünk azon kérelemmel, hogy előfizetéseiket mielőbb megújítani sziveskedjenek.

A kiadó hivata.

